

Джин Едвардс

ПРО ТРЬОХ ЦАРІВ

ДОСВІД СКРУШЕНОГО СЕРЦЯ

Про трьох царів

Джин Едвардс

Важко уявити, скільки розбитих сердець та зруйнованих стосунків зцілила ця маленька книжка; скількох благословених духовних лідерів виховала, скільком розколам церковних громад вона запобігла, скільком віруючим надала розраду й сили «не полишати своїх сходин і рухатися далі, шукаючи Божої волі та звершуючи своє служіння.

Розповідаючи у формі притчі історію відносин Давида і царя Саула, а також царя Давида і його сина Авесалома, автор розкриває Божий погляд на лідерство у Його Царстві та відповідає на багато болючих запитань стосовно авторитарних методів керівництва в церкві, послуху та смирення перед очевидною несправедливістю, морального вибору в боротьбі за правду та духовного зростання в несприятливому середовищі, які чи не щодня виникають у віруючих.

Джин Едвардс

Про трьох царів

Досвід скрушеного серця

ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ

Християнам з розбитим серцем, які покидають авторитарні групи в пошуках розради, зцілення і надії. Нехай вам вдасться відновитись і продовжити шлях з Тим, хто є свободою.

І всім християнам, зневіреном і спустошеном: нехай ваше зцілення буде цілковитим, щоб ви змогли відповісти на заклик Того, Хто вимагає усього, – адже Він і є все.

ПОДЯКА

Гелен, Кармен і Петті за допомогу в підготовці цієї книги.

Передмова до другого видання

Коли я писав «Про трьох царів», то навіть не думав, що книга переживе ще одне чи два видання. Я й не здогадувався, як багато серед нас спустошених, пригнічених християн. Ця книга здобула набагато ширшу аудиторію, ніж я сподівався. Її склали християни, зранені розколами у Церкві й особистими сутичками з братами та сестрами по вірі.

Я був вражений, як сприйняли «Про трьох царів» у цілому світі. Кількість християнських служителів, які замовляли цю книгу пачками, щоб роздати її в своїх церквах, можна назвати феноменальною. За цією книгою були поставлені вистави, і її читали публічно з кафедр – це здивувало мене ще більше.

Вочевидь, у християнському середовищі накопичилось дуже багато болю і ран, яким рідко приділяють увагу і зусилля служителів. Я сподіваюсь, що ця книга допоможе змінити такий стан речей.

ПЕРЕДМОВА АВТОРА

Що це за книга і яка її мета? Ймовірно, відповідь можна простежити у моєму листуванні. Отримуючи листи від християн з цілого світу, кілька років тому я помітив, що дедалі частіше мені пишуть християни, пригнічені авторитарним рухом, який став таким популярним у багатьох євангельських групах. Реакція на цей тоталітарний підхід не забарилась, і розпочався масовий вихід. Історії тих духовних втікачів часто жахають і деколи здаються неймовірними. Я не знаю, чи це сама доктрина спричиняє таку масову розправу, чи її надто жорстке впровадження в дію. Хай там як, за всі свої довгі роки євангельського християнського служіння я не бачив нічого, що б так глибоко ранило стількох віруючих.

Втрати від цього стають колосальними, а історій відновлення вкрай мало.

Ця книга відображає моє вболівання за величезну кількість розгублених і часто озлоблених християн з розбитим серцем і зруйнованим духовним життям, які навпомацки шукають хоча б слова надії та підтримки.

Я вірю, що книга принаймні якоюсь незначною мірою послужить у цій потребі.

І ще... Чим точно не повинна стати ця книга, дорогий читачу, то це додатковою зброєю у твоєму арсеналі, щоб краще знищувати супротивників, яких би поглядів ти не дотримувався. Я хотів би тебе попросити поставити крапку в таких древніх і брутальних методах. Ця книга призначена для особистого зцілення й усамітнення.

Я вірю, що книга прозвучить як слово надії, навіть якщо воно лунатиме з такої далекої відстані.

Джсин Едвардс

*Вони царів настановили, та не від мене;
князів собі робили, а я про те не відав.*

Осії 8:4

Отож, дорогий читачу, приємно знову з тобою зустрітися. Провести час з тобою для мене за честь. Дякую за зустріч, і поквapiмoся зайти до театру: я бачу, світло вже згасає.

Для нас зарезервовані два місця недалеко від сцени. Тож поквapiмoся їх зайняти!

Я так розумію, це буде драма. Однак я вірю, що вона не здасться тобі сумною.

Ми побачимо, що ця історія складається з двох частин: у першій ми зустрінемо літнього царя на ім'я Саул і молодого пастушка Давида, у другій – ще раз літнього царя та юнака. Але цього разу царем буде Давид, а юнаком – Авесалом.

Ця історія – картина (ти, можливо, назвеш її нарисом вуглиною) підпорядкування і влади у Божому царстві.

О, вже згасло світло, і актори вже на сцені. Глядачі припишкли. Підіймається завіса.

Наша історія розпочинається.

Пролог

Всемогутній Живий Господь звернувся до Гавриїла і дав йому наказ:
– Йди, візьми дві міри Мого єства. Двоє людей, яким воно призначається, вже чекають. Кожному з тих ненароджених дай по частці Мене.

Несучи два сяючі й пульсуючі вогники Життя, Гавриїл відчинив двері між двома світами і зник. Він увійшов у Зал Ненароджених і промовив:

– Я маю тут дві міри Божого єства. Перша – це речовина самої Його природи. Вона огорне тебе подихом Божим. Як вода оточує людину в морі, так і Він оточить тебе Своїм диханням. Разом з цим божественним подихом ти отримаєш силу – силу підкорювати армії, долати Божих ворогів і звершувати Його справу на землі. Ось сила Божа в дарунок. Ось занурення у Духа.

Одна душа вийшла вперед:

– Ця частка Бога – для мене.

– Авжеж, – відповів ангел. – І пам'ятай: той, хто отримав таку велику частку сили, неодмінно стане відомим. Коли твій земний шлях завершиться, відкриється твій справжній характер: так, він проявиться завдяки цій силі. Така доля кожного, хто прагне володіти цією часткою, адже вона впливає тільки на людину зовнішню, а внутрішня людина жодного впливу не зазнає. Втім, зовнішня сила завжди розкриватиме внутрішні джерела людини, або ж їхню відсутність.

Душа отримала дар і відійшла назад.

Гавриїл знову заговорив:

– У мене є ще одна частка живого Бога. Це не дар, а спадщина. Дар використовується зовнішньою людиною, а спадщина сіється глибоко всередину – як зерно. І хоч насіння це мале, воно росте і з часом заповнює всю внутрішню людину.

Друга душа зробила крок вперед:

– Я вірю, що ця частка призначена для мене й мого земного шляху.

– Авжеж, – відповів ангел. – Мушу тобі сказати, що ця частка – славетна. Це єдина річ у Всесвіті, яка може змінити людське серце.

Але навіть ця частка Бога не здатна виконати свого завдання, ані прорости і заповнити все твоє внутрішнє єство, якщо не буде для неї добрих умов. Вона повинна бути щедро перемішана з болем, смутком і розкаянням.

Друга душа отримала спадщину і відійшла.

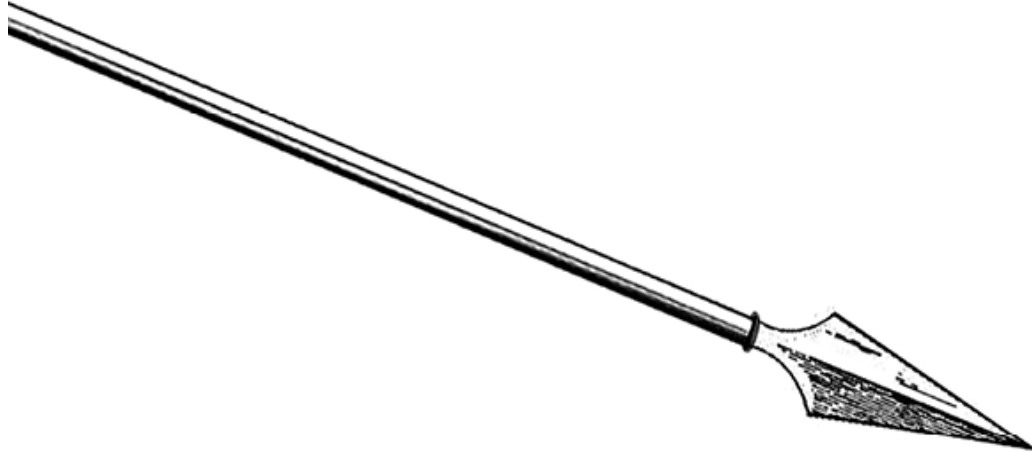
Поруч із Гавриїлом сидів ангел Писар. Він старанно вніс у свою книгу запис про ці дві долі.

– А ким стануть ці душі після того, як пройдуть до видимого світу? – запитав Писар.

– Обоє стануть царями – кожен у свій час, – м'яко відповів Гавриїл.

Частина ПЕРША

I

Наймолодший син у будь-якій родині має дві характерні риси: усі вважають його розпеченим і недосвідченим. Зазвичай щодо нього немає великих очікувань, а лідерських якостей він виявляє менше, ніж інші діти в родині. Він ніколи не веде за собою, а йде за іншими, адже не має молодших за себе, з ким міг би випробувати свої лідерські здібності.

Так є сьогодні. Так було і три тисячі років тому в селищі під назвою Віфлеєм, у родині, де зростало восьмеро хлопчиків. Семеро старших синів Єссея працювали біля батькового маєтку, а найменшого відправляли в гори пасти невеличку отару овець, що належала їхній родині.

У свої пасторальні мандрі наймолодший син завжди брав із собою дві речі: пращу і невеликий музичний інструмент, схожий на гітару. Пастух має силу-силенну вільного часу посеред щедро вкритих травами гірських плато, де вівці можуть пастися цілими днями на якійсь відокремленій луці. Але з плином часу, коли дні перетворювались на тижні, юнакові ставало дуже самотно. Відчуття самотності, яке завжди блукало його серцем, росло. Він часто плакав. І багато грав на своїй арфі. У нього був добрий голос, і юнак часто співав. Коли ці заняття переставали дарувати розраду, він збирав купу

каміння і починав жбурляти їх один за одним у дерево, що стояло віддалік, з відчуттям, чимось схожим на лють.

Коли запаси каміння закінчувались, він йшов до дерева, збирав свої снаряди й обирав собі інше віддаленіше дерево за мішень.

Він брав участь у багатьох таких одиночних битвах.

А ще цей пастух і співець, який майстерно володів працею, любив свого Господа. Вночі, коли вівці спали, він сидів і дивився на вогнище, що догасало, а тоді брав арфу і заводив свою тиху пісню. Він співав давні гімни віри своїх предків. Співаючи, він плакав, і самотнім струменем линула його пісня прослави – до далеких гір, що несли її вище й вище, аж поки вона не сягала Бога.

Решту доби юнак пильно доглядав за своїми вівцями та ягнятами. Коли випадала нагода, він брав працю і розкручував її знову і знову, аж поки кожен камінець не потрапляв точно в ціль.

Одного разу, коли він оспівував Бога ангелам, вівцям і хмарам, він помітив справжнього живого супротивника – величезного ведмедя! Юнак кинувся вперед, і вони обоє шугнули до однієї цілі – ягняти, що ласувало соковитою зеленою травою неподалік. На півдорозі вони зустрілись поглядами. Юнак інстинктивно намацав у кишені камінь і подумав: «Та ж я не боюсь».

Впевнено тримаючись на міцних кошлатих лапах, ведмідь шаленою блискавкою кинувся на пастуха. Сповнений юнацької сили, хлопець уклав камінь до праці і за мить гладенький камінець пронизав повітря й досягнув цілі.

Трохи пізніше чоловік, який відчував, що подорослішав за ці кілька хвилин, взяв своє ягня на руки і промовив: «Я – твій пастир, а Бог – мій».

І того вечора він довго вплітав цю історію в пісню. Він підносив цей гімн до небес знову й знову, аж поки його мелодію і слова не вивчили всі ангели, які могли чути. Вони, своєю чергою, стали хранителями цієї дивовижної пісні і передали її новим поколінням людей як цілющий бальзам для їхніх розбитих сердець.

II

Пастух здалека помітив постать, яка бігла до нього. Коли та наблизилась, він упізнав у ній свого брата.

– Біжи додому! – кричав брат. – Біжи щосили, я постережу стадо.

– Чому?

– Там старий, мудрець. Він хоче побачити всіх вісьмох синів Єссея, і вже бачив всіх, окрім тебе.

– Але навіщо?

– Біжи скоріш!

І Давид побіг. Піт стікав його засмаглим обличчям, що стало червоним під колір його рудим кучерям. Він зупинився, щоб віддихатись, і зайшов у дім свого батька, уважно роззираючись довкола.

Ось стоїть наймолодший син Єссеїв, високий і дужий, але таким його бачив лише проникливий старий незнайомиць. Рідні і близькі не завжди можуть помітити, що людина подорослішала, навіть якщо вони дивляться прямо на неї. Старець побачив. І він побачив ще дещо. Якимось чином, сам того не розуміючи, він знав те, що знав Бог.

Бог зазирнув у кожен дім усього свого царства в пошуках когось особливого. І врешті Всемогутній Бог побачив, що цей голосистий співець любить свого Господа серцем чистішим, ніж у будь-кого на всій святій землі Ізраїлевій.

«Стань на коліна» – сказав старець з бородою і довгим сивим волоссям. Майже по-царськи, хоч він і ніколи не бував у подібних ситуаціях, Давид став навколішки і відчув, як на його голову стікає олія. Десь з глибин дитячої пам'яті з'явилась думка: *«Так роблять, коли помазують на царя! Самуїл робить мене... ким?»*

Єврейські слова недвозначні, навіть діти їх знали: *«Ось Господній помазаник!»*

Оце-то день для того юнака, чи не так? Та чи не здається тобі дивним, що ця видатна подія привела юнака не до трону, а до десятиліття пекельних мук і страждань? Того дня Давид вступив не до царського родоводу, а до школи скрушеного серця.

Самуїл пішов. Невдовзі сини Єссея, всі крім одного, пішли на війну. А наймолодший, який ще не досягнув віку, щоб воювати, отримав підвищення у домі свого батька: з пастушка він став... посильним. Тепер він мав розносити їжу братам на передову. Робив він це постійно.

Під час одного такого походу до братів він вбив ще одного «ведмедя», точнісінько так само, як попереднього. Втім, цього разу той мав три метри зросту і звали його Голіят. Після цієї незвичайної сутички молодий Давид став всенародним героєм.

Невдовзі він опинився у палаці безумного царя. І в умовах, таких нестерпних, як і сам цар, юнакові судилося вивчити чимало надважливих уроків.

III

Давид співав для божевільного царя. Співав часто. Здавалося, музика дуже допомагала старому правителю. І кожен у палаці, коли чув спів Давида, що долинав з царських покоїв, зупинявся в коридорах, прислухаючись, і дивувався: як такому юнаку спадають на думку такі чудові слова і мелодії?

Здається, найбільше всім подобалась пісня, якої навчило Давида врятоване ягня. Люди любили її так сильно, як любили і ангели.

Втім, цар був безумний, а тому заздрісний. Чи, може, навпаки? Так чи інакше, а Саул відчував загрозу з боку Давида – так часто буває, коли біля царів з'являються народні улюбленці, здібні молоді люди. Цар знав, так само, як і Давид, що цей хлопчина може колись зайняти його місце.

Та чи зійде Давид на трон чесним шляхом, чи обере брудну боротьбу? Саул не знав відповіді, і від цього шаленів ще більше.

Давид потрапив у дуже незручне становище. Втім, здавалося, що він дійшов до глибини розуміння драми, яка розгорталась у його житті. Здавалося, він розумів те, що розуміли лише найбільші мудреці його часу. Щось таке, що навіть сьогодні, коли люди знають набагато більше, дано зрозуміти лише одиницям.

Про що ж йдеться?

Бог не мав – але дуже хотів мати – людей, які були б згодні жити в болю.

Богу потрібна була розбита посудина.

IV

Безумний цар вбачав у Давидові загрозу *своєму* царству. Саул, здається, не розумів, що тільки Бог вирішує, яким царствам належить пережити випробування – і які саме. Тому Саул робив те, що зазвичай роблять безумні царі. Він кидав списи в Давида. Він мав на це владу. Адже він був *царем*, а царі можуть таке вчиняти. Вони часто так і поводяться. Царі проголошують право кидати списи у своїх підлеглих. І всі добре знають, що в них таке право є. Звідки їм це відомо? – Тому що так їм казав безліч разів сам цар.

Чи може цей безумний бути *справжнім* царем, навіть помазаником Господнім?

А як щодо твого царя? Чи є він Господнім помазаником? Можливо, так. Можливо, ні. Ніхто ніколи не знає цього напевно. Люди кажуть, що знають. Навіть *упевнені* в цьому. Але насправді їм це не відомо. Тільки Бог це знає. Але Він не скаже.

Якщо твій цар є справді Господнім помазаником, і якщо він також *кидає списи*, тоді тобі варто дещо знати, і знати напевне: твій цар точно божевільний.

І він цар з роду царя Саула.

V

У Бога є університет. Це невеликий заклад. Мало хто туди вступає, а ще менше його закінчують. Насправді таких дуже, дуже мало.

У Бога є ця школа, тому що в Нього не залишилось людей зі скрушеними серцями. Зате є інші типи людей. Є люди, які проголошують, що мають владу від Бога, а насправді ж її не мають. Або ж люди, які називають себе скрушеними, а насправді такими не є. Є також люди, яких Бог *таки наділив* владою, але вони божевільні та нескрушені. Також, на жаль, є величезна кількість тих, які посідають весь спектр поміж цих; але людей, чиє серце скрушене, справді обмаль.

Чому ж так мало учнів у святій Божій школі скрушених та покірливих сердець? Тому що всі, хто туди вступає, повинні пройти через багато болю. І як ти вже міг здогадатися, міру цього болю часто вділяє правитель з нескрушеним серцем, якого Бог обирає по Своїй волі. Давидові довелося колись вчитися у цій школі, а Саул був обраний Богом, щоб його сокрушити.

Що більше божеволів цар, то глибше Давид розумів, що він опинився у цьому палаці під справжньою, Богом призначеною владою.

Невже влада царя Саула – *істинна*? Так, це Богом обрана влада. *Обрана для Давида*. І нескрушена влада – так. Але, тим не менш, божественна у призначенні.

Так, таке можливо.

Давид зітхнув, віддав себе під владу божевільного царя і рушив далі стежиною свого земного пекла.

VI

Давид питав себе: «Що робити, коли в тебе кидають списа?» Дивне питання, чи не здається тобі? Адже кожен в цьому світі знає, що робити, коли в тебе кидають списа. Піднімаєш його й кидаєш назад – як інакше?!

«Коли хтось кидає в тебе списа, Давиде, витягни його зі стіни і кинь назад. Усі так роблять, будь певний».

Цим маленьким подвигом повернення списів ти доведеш багато чого. Що ти хоробрий. Що ти стоїш за правду і здатен сміливо протистояти злу. Що ти сильний і не дозволиш їздити на собі верхи. Що не терпітимеш несправедливості чи нечесного поводження. Що ти захищаєш віру, тримаєш вогонь палаючим, пильнуєш проти всіх єресей. Що тебе не ввести в оману. Хіба всі ці риси не свідчать про те, що ти також є гарним претендентом на царювання? Так, можливо, *ти і є* Господній помазаник.

З роду царя Саула.

Також є велика ймовірність того, що за якихось двадцять років після твого сходження на трон ти станеш найкращим металником списів у всьому царстві. І дуже ймовірно – божевільним також.

VII

За всю історію кидання списів Давид став першим, хто *не знав*, що робити, коли їх у тебе кидають. Він не відкидав назад Саулових списів. І не зробив своїх, щоб завдати удару у відповідь. Щось було в Давидові не таке, як в інших. Все, що він робив, – просто ухилявся від списів.

Бо ж що може зробити людина, особливо молода, коли цар обирає її за тренувальну мішень? Що, коли ця людина вирішує не відповідати цареві тим самим?

Насамперед, вона повинна вдавати, що не бачить списів. Навіть якщо вони летять прямо в неї. По-друге, вона має навчитися дуже швидко ухилятися. І, врешті, вона повинна вдавати, що нічого не трапилося.

Легко помітити, коли в людину влучив спис. Її накриває глибока тінь гіркоти. Але в Давида ніколи не влучали. Поступово він пізнав глибоку таємницю. Він відкрив для себе три речі, що рятують від влучення списів.

По-перше, ніколи не вивчай це модне, просте для освоєння мистецтво метання списів. По-друге, уникай товариства тих, хто кидає списи. По-третє, тримай язик за зубами.

Тоді списи не зачеплять тебе, навіть якщо пройдуть через саме серце.

VIII

«Мій цар божевільний. Принаймні я так відчуваю. Що мені робити?»

Найперше усвідом цей непорушний факт: ти не можеш (і ніхто з нас не може) сказати, хто насправді є Господнім помазаником, а хто – ні. Деякі царі, яких усі вважають царями з роду царя Саула, насправді можуть належати роду Давидовому. А ті, яких усі одноголосно називають царями з роду Давида, насправді належать роду царя Саула. Хто ж правий? Хто може знати? Чий голос слухаєш ти? *Жодна* людина, якою б мудрою вона не була, не здатна розгадати цю загадку. Ми можемо тільки ходити довкола й ставити собі це питання:

«Чи ця людина – Господній помазаник? І якщо так, то чи вона з роду царя Саула?»

Запам'ятай собі це питання. Можливо, тобі доведеться поставити його собі десятки тисяч разів. Особливо, якщо ти належиш до царства, в якому цар збожеволів.

Може здатись, що в цьому питанні немає нічого складного, однак, воно непросте. Особливо, якщо ти ридаєш... і ухиляєшся від списів... і борешся зі спокусою відкинути їх назад... і всі навколо підбивають тебе зробити саме це. І весь твій здоровий глузд, розум і логіка з цим погоджуються. Та у сльозах і нападах відчаю пам'ятай: ти знаєш тільки питання, але не відповідь.

Відповіді не знає ніхто.

Крім Бога.

Але Він *ніколи* не скаже.

ІХ

«Мені не сподобався той останній розділ. Він оминув проблему. Я в ситуації Давида, і я страшенно страждаю. Що мені робити, якщо царством, в якому я живу, керує цар – метальник списів? Піти? Якщо так, то яким чином? Що повинна *робити* людина у розпал таких змагань з метання списів?»

Ну, якщо тобі не сподобалось *питання* в попередньому розділі, то тобі не сподобається й *відповідь* у цьому.

А відповідь така: «Тебе заколють на смерть».

Питаєш, що в цьому доброго?

Ти дивишся не на того царя Саула. Поки ти дивишся на свого царя, ти будеш звинувачувати його, і тільки його, за пекло, в якому ти опинився. Але будь обережний, адже *Божий* погляд прикутий до *іншого* царя Саула. Не на того видимого, який стоїть перед тобою і кидає в тебе списи. Ні, Бог дивиться на іншого царя Саула. Такого ж лихого, а може, й лихішого.

Бог дивиться на царя Саула в *тобі*.

«У мені?!»

Саул у твоїй крові, у мозку твоїх кісток. Він – це сама плоть і м'язи твого серця. Він вмішаний у твою душу. Він мешкає у кожному твоєму атомі.

Цар Саул і ти є одним цілим.

Ти – цар Саул!

Він дихає в легенях і б'ється в грудях кожного з нас. Існує тільки один спосіб позбутися його. Він повинен бути знищений.

Можливо, тобі не дуже приємно все це чути, але принаймні тепер ти знаєш, чому Бог поставив над тобою твого особистого Саула.

Пастух Давид міг би стати царем Саулом Другим, якщо би Бог не вирізав Саула з Давидового серця. Ця операція, до речі, тривала роками, і таке надважке випробування мало не вбило пацієнта.

І що ж було тим скальпелем і щипцями, які використав Бог, щоб видалити внутрішнього Саула? Бог використав Саула зовнішнього.

Цар Саул прагнув знищити Давида, але досягнув успіху він лише в тому, що став Божим інструментом для умиротворення Саула, який

блукав печерами Давидової душі. Так, Давид був фактично знищений у цьому процесі, але так мало бути. Інакше Саул у ньому вижив би.

Давид прийняв свою долю. Він скорився жорстоким обставинам. Він не піднімав руки і не чинив опору, але й не виносив на публіку своє благочестя. Тихо, наодинці він зносив це важке випробування приниженням, тому й отримав глибокі рани. Все його внутрішнє єство було понівечене. Його особистість була змінена. Коли це все закінчилось, Давида годі було впізнати.

Тебе не задовольнило питання в попередньому розділі? Напевно, відповідь у цьому тобі також не сподобалась.

Вона нікому не подобається.

Крім Бога.

Х

Звідки людина може знати, коли нарешті настав час піти від Господнього помазаника – особливо якщо він із роду царя Саула? Давид ніколи не приймав такого рішення. За нього це зробив Господній помазаник. Питання вирішилось наказом царя!

«Заженіть його і вбийте, як собаку».

Тільки після цього Давид пішов. Не те що пішов – втік. Та навіть тоді він не сказав ані слова й не підняв руки на Саула. І, будь ласка, зауваж: Давид не зробив розколу в царстві своїм відходом. Він не забрав із собою частину прихильних до себе людей. Він пішов *сам*.

Один. *Зовсім* один. Царь Саул Другий ніколи так не чинить. Він завжди бере з собою тих, хто «наполягає піти разом».

Адже люди часто наполягають на тому, щоб піти з тобою разом, чи не так? Вони дуже хочуть допомогти тобі заснувати царство Саула Другого.

Такі люди *ніколи* не наслідяться піти одні.

А Давид пішов *сам*. Тільки справжній Господній помазаник може піти один. Є тільки *один* спосіб покинути царство – піти *одному*.

Зовсім одному.

XI

Печери – це не найкраще місце для зміцнення морального духа. В них усіх є дещо однакове, скільки б ви їх не бачили у житті. Там завжди темно. Волого. Холодно. Затхло. І ще гірше, якщо ти живеш у ній сам-один... і десь здалека доноситься гавкіт собак.

Але іноді, коли собак і мисливців не було чути, переслідуваний співав. Починав він стиха, відтак підвищував голос і заводив пісню, якої навчило його маленьке ягня. Звуки цієї пісні відлунювали від склепіння печери, як колись від гірських схилів. Музика линула у темряву вглиб печери і поверталась до нього луною, мов відгомін хору.

Але тепер він мав менше, ніж коли був пастухом, – у нього не було ні ліри, ні сонця, ні навіть товариства овець. Спогади про царський палац згасли. Тепер найбільш честолюбне прагнення Давида не сягало вище пастушого посоха. *Все зайве* було витіснене з його серця.

Він багато співав.

І кожна нота народжувалася зі сльозою.

Дивно, що може народитись у стражданні, чи не так?

Там, у печерах, потонувши в смутку своєї пісні і в пісні свого смутку, Давид став найвеличнішим на всі віки автором гімнів і утішителем розбитих сердець.

XII

Він біг – болотистими полями й замуленими берегами річок. Часом собаки підходили ближче і ледь не знаходили його. Але швидкі ноги, річки і ями рятували. Він харчувався тим, що знаходив у полях, викопував коріння обабіч дороги, спав на деревах, переховувався в рівчаках і пробирався крізь чагарі й болото. Бувало, біг кілька днів без упину, не наважуючись зупинитися чи поїсти. Тамував спрагу дощем. Напівголий і брудний, він йшов далі, спотикався, повз і дряпався, чіпляючись за землю нігтями.

Печери тепер стали палацями, а ями – домівкою.

Раніше матері часто казали своїм дітям, якщо вони не будуть добре поводитися, то закінчать, як міські п'янички. Тепер ні. Зараз у них була краща, страхітливіша історія: «Будь слухняний, або закінчиш, як той переможець велетня».

В Єрусалимі, де вчили коритися своєму царю і шанувати помазаників Господніх, Давид став притчею. «Дивіться, ось що Бог робить з бунтарями». Молодь здригалась від цієї думки і похмуро обіцяла собі ніколи не мати справи з жодним повстанням.

Так було тоді, так є зараз, і так буде завжди.

Минуло немало часу, перш ніж Давид дістався сусідньої країни і хоча б непевної – дуже непевної – безпеки. Адже тут його теж боялися, ненавиділи, обмовляли і готували проти нього змови. Траплялося, що й тут він бував за крок від смерті.

Це були найтемніші часи в житті Давида. Ми їх знаємо як дні, які передували його сходженню на трон, але йому тоді це було невідомо. Можливо, він гадав, що така його доля назавжди.

У стражданні відбувалось народження. Народжувалось смирення.

За людськими мірками, Давид був зламаний. За небесними – скрушений.

XIII

Врешті, й інші почали тікати від царя, який ставав дедалі несамовитішим. Спочатку одна людина, згодом три, десять, і зарештою сотні. Після довгих пошуків деякі з тих втікачів знаходили Давида.

Вони вже давно його не бачили і, зустрівшись тепер, не впізнавали. Давид став іншим. Його особистість, його поведінка, все його ество цілковито змінилося. Він тепер більше мовчав. І більше любив Бога. Змінився і його спів. Ніколи не чули від нього таких пісень раніше. Деякі з них були невимовно прекрасні, але від деяких застигала кров у жилах.

Ті, хто знайшли Давида і вирішили приєднатись до нього, були жалюгідним, нікчемним товариством: злодії, брехуни, скиглії, причепи і бунтарі з непокірними серцями. Вони були засліплені ненавистю до царя, а отже, й до будь-якої влади. З ними був би клопіт і в раю, якби вони туди потрапили.

Давид не став їхнім ватажком. Він не поділяв їхніх поглядів. І все ж таки вони пішли за ним з власної волі.

Він ніколи не говорив з ними про владу. Він ніколи не говорив про підпорядкування. Але кожен з них підкорився йому. Він не встановлював жодних правил – *законництво* не в стилі втікачів. Однак вони впорядкували своє зовнішнє життя. Поступово почало змінюватися і їхнє життя внутрішнє.

Вони не боялися покори чи влади. Вони навіть не думали на цю тему, тим паче не обговорювали її. Тоді чому ж вони пішли за Давидом? Властиво, вони не йшли за ним. Він просто був... ну... Давидом. І тут не потрібно було пояснень.

Отже, таким чином уперше народилося справжнє царство.

XIV

— Чому, Давиде, чому?

Вони вкотре опинились у якійсь безіменній печері.

Чоловіки не могли вгамуватися. Та поступово, хоч і на превелику силу, вони почали заспокоюватися і сідати. Всі були збентежені, як і Йоав, який врешті озвучив питання, яке всіх турбувало.

Він чекав на відповідь. Негайну.

Давид, здавалося, мав би розгубитися чи почати виправдовуватися. Але ні. Він дивився ніби крізь Йоава, ніби споглядав інший світ, якого більше ніхто не бачив.

Йоав підійшов уприутул до Давида, глянув на нього і заревів від обурення і розчарування:

— Скільки разів він мало не заколов тебе на смерть у своєму палаці! Я бачив це на власні очі. Нарешті ти втік. Роками він полює на тебе, як на зайця. Що більше, весь світ вірить його брехні про тебе. Він, сам цар, обшукує кожну печеру, кожен рівчак і нору на землі, щоб знайти тебе і вбити, як собаку. Але сьогодні *ти* мав *його* на кінці його власного списа і нічого не зробив! Подивись на нас. Ми живемо як тварини. Менш ніж півгодини тому ти міг би звільнити нас усіх. Так, ми всі стали б вільними, раз – і все! Вільними! І весь Ізраїль був би вільний. Чому, Давиде?! Чому ти не поклав край цим рокам поневірянь?

Запала довга мовчанка. Чоловіки знову заворушилися. Вони не звикли бачити, як Давидові докоряють.

— Тому що, – повільно проказав Давид (так м'яко, мовби маючи на увазі: я почув, що ти запитав, але не як ти це запитав), – тому що колись, дуже давно, він не був божевільним. Він був молодим. Він був великим. Великим в очах Бога і людей. І це Бог зробив його царем – Бог, а не люди».

Йоав блиснув очима:

— Але зараз він *божевільний!* І Бог покинув його. І Давиде, він таки вб'є тебе!

Тепер вогнем спалахнула відповідь Давида.

– Нехай краще вб'є мене, ніж я навчуся від нього. Нехай краще вб'є мене, ніж я стану таким, як він. Я не буду робити те, від чого царі божеволіють. Я не кидатиму списів і не дозволю ненависті рости в моєму серці. Я не буду мстити. Я не буду знищувати помазаника Господнього. Ні зараз, ні потім. Ніколи!

Йоав не міг витримати такої безглуздої відповіді і, мов ураган, зник у темряві.

Тієї ночі, засинаючи на холодному мокрому камінні, люди бурмотіли про перекручені, мазохістські погляди їхнього ватажка на ставлення до царів, особливо царів божевільних.

Тієї ночі ангели засинали і в останніх променях того рідкісного, надзвичайного дня мріяли, що Бог колись ще зможе дати Свою владу достойному.

XV

Якою людиною був Саул? Ким був той, хто став ворогом Давида? Господнім помазаником. Визволителем Ізраїля. Однак його пам'ятають, передусім, за його шаленство.

Забудь про погане. Забудь про ущипливі слова на його адресу. Забудь про його репутацію. Поглянь на факти. Саул був однією з найвеличніших постатей в історії людства. Він виріс на фермі; сільський парубок, який багато чого досяг. Він був високим, вродливим юнаком і подобався людям.

На ньому спочивав Дух Божий.

До того ж він походив з доброго роду. У його родоводі було декілька найвеличніших постатей усього людства: Авраам, Яків і Мойсей були його предками.

Чи пам'ятаєш ти історію? Авраам започаткував націю. Мойсей визволив цю націю з рабства. Ісус Навин дав цим людям стати на землю, яка була обіцяна їм Богом. Судді утримували цей народ від розпаду й хаосу. Саме тоді й з'явився Саул. Він узяв цих людей і згуртував у єдине царство.

Саул об'єднав людей і заснував царство. За всю історію людства мало хто робив подібне. Він створив армію з нічого. Він вигравав битви силою Божою, знову й знову долав ворогів, як мало хто до нього. Пам'ятай про це – і про те, що ця людина була занурена в Божого Духа. Що більше, він був пророком. Дух сховався на нього силою та владою. Він творив і казав нечувані речі, і все це завдяки Духові, що спочивав на ньому.

Він був таким, якими люди і сьогодні прагнуть бути – сповненим Святого Духа... здатним робити неможливе... для Бога. Лідер, Божий обранець, наділений Його силою.

Саул отримав владу, яку дає тільки Бог. Він був Божим помазаником, і Бог ставився до нього саме так.

Разом з тим Саула пожирали заздрощі, він був сповнений пихи і погоджувався жити в духовній темряві.

Чи є мораль у цих протиріччях? Так, і вона розіб'є чимало з твоїх уявлень про владу, про великих людей – Божих обранців, і про самого

Бога.

Багато хто просить у Бога сили. Щороку таких людей більшає. Їхні молитви звучать потужно, щиро і побожно, не мають жодних прихованих мотивів. Однак під такою молитвою і душевним запалом може ховатися честолюбство, потяг до слави і прагнення називатись духовним лідером. Людина може й не знати цього, але в її серці є і темні мотиви і бажання. У *твоєму* серці – також...

Навіть коли люди так моляться, всередині вони залишаються пусті. В них майже немає внутрішнього духовного зростання. Молитва про силу і владу – це швидкий і короткий шлях в обхід духовного зростання.

Є одна величезна відмінність між зовнішнім убранням у Божу силу і внутрішнім наповненням Його Духом. У першому випадку, незважаючи на даровану силу, серце людини може залишатись незміненим. У другому – із монстром покінчено.

Що на це Бог? Він чує всі ці прохання про силу, з якими звертається до нього ревно молодь у кожному поколінні, і Він відповідає на них! Дуже часто Він вдовольняє ці прохання про силу і владу. Інколи Він каже «так» деяким дуже недостойним посудинам.

Як?! Він наділяє недостойних людей Своєю силою? Навіть якщо всередині вони – купа мертвих кісток?

Чому Бог таке робить? Відповідь на це питання проста і водночас шокуюча. Інколи Бог дає недостойним посудинам більше Своєї сили, щоб інші з часом змогли побачити *справжній* стан внутрішнього убозтва тієї особи.

Отже пильнуй, коли стикаєшся з тими, хто прагне сили заради сили. Пам'ятай, що Бог інколи наділяє Своєю силою певних людей з лише Йому відомих причин. Людина може жити в наймерзеннішому з гріхів, а зовнішній дар все одно буде діяти досконало. Дари, одного разу дані Богом, не можуть бути відібрані. Навіть якщо присутній гріх. Більше того, деякі з тих, хто веде таке життя, і є Господніми помазаниками... в очах Господа. Саул був живим доказом цієї істини.

Дари не забираються назад. Жахливо, чи не так?

Якщо ти молодий і ніколи не бачив подібного, можеш бути певний: упродовж наступних років сорока ти точно зустрінешся з ними... Високообдаровані і дуже сильні чоловіки та жінки... визнані лідери у царстві Бога, які чинять дуже темні й огидні речі.

Кого потребує цей світ? Обдарованих людей, наділених зовнішньою силою, – чи скрушених, внутрішньо перемінених?

Пам'ятай, що деякі з тих, кому була дана Божа сила, підіймали армії, долали ворога, здійснювали могутні Божі діла, проповідували і пророкували з незрівнянною силою і красномовством...

А також кидали списи.

І ненавиділи.

І нападали на інших.

І влаштовували змови й вбивства.

І пророкували, скинувши із себе одягу.

І навіть зверталися до ворожок.

XVI

«Я досі не маю відповіді. Людина, яка стоїть наді мною: я вважаю, що вона – цар Саул. Але як це можна знати напевно?»

Нам не дано це знати. Та пам'ятай, навіть «Саули» часто бувають Господніми помазаниками.

Розумієш, завжди, – в усі часи і в кожній спільноті – є люди, які стануть і скажуть тобі: «Та людина з роду царя Саула». Водночас інші з такою ж впевненістю будуть стверджувати: «Ні, він Господній помазаник з роду Давида». Ніхто не може знати, хто *насправді* з них правий. І якщо тобі доведеться колись спостерігати за суперечками цих людей, можливо, ти питатимеш себе, з якого роду вони *самі*.

Пам'ятай, що твій лідер може бути Давидом.

«Це неможливо!»

Невже? Більшість з нас знають про щонайменше двох людей з роду Давида, яких прокляли і розіп'яли. При цьому люди, які таке робили, були абсолютно впевнені, що ті, кого вони розпинають, – *не* Давидові.

Якщо тобі не відомі обидва ці випадки, принаймні один такий ти знаєш точно.

Ті з нас, хто йдуть шляхом Саула, часто розпинають Давидів серед нас.

Тоді хто може знати, де – Давид, а де – Саул?

Бог знає. Але Він не скаже.

Чи ти настільки впевнений, що твій цар – Саул, а не Давид, що бажаєш зайняти місце Бога і піти війною проти свого Саула? Якщо так, то подякуй Богові за те, що не живеш у часи, коли практикували розп'яття.

Що ж тоді ти можеш зробити? Дуже мало. Можливо, й нічого.

Втім, час (і поведінка твого лідера за цей час) розповість багато чого.

І той самий плин часу, і те, як ти реагуєш на цього лідера – чи то Давид він, чи Саул – розповість багато чого й про тебе також.

XVII

Через два покоління після правління царя Саула один юнак із завзяттям вступив до лав Ізраїльської армії на чолі з новим царем, онуком Давида. Незабаром до нього почали доходити розповіді про доблесних воїнів Давида. Він вирішив довідатись, чи не залишився ще хтось із тих славетних мужів живий, і, якщо так, то знайти і поговорити з ним, хоч, за його підрахунками, такій людині мало би бути більше ста років.

Урешті-решт, він таки довідався, що один такий чоловік досі живий. Дізнавшись, у якій місцевості той живе, юнак поспішив до його дому. З хвилюванням він постукав у двері. Ті повільно відчинилися. Перед ним стояв чоловік велетенського зросту, з сивим... блискуче білим волоссям і неймовірно поборозненим зморшками обличчям.

– Чи ви, пане, один зі сміливців Давида, з далекого минулого, – один із тих, про кого ми так багато чули?

Старий воїн довго дивився на юнака, на риси його обличчя, його однострій. Відтак старечим, але твердим голосом він відповів, не зводячи очей з юнака.

– Якщо ти питаєш мене, чи я колишній злодій, який жив у печерах і слідував за плаксивим істеричним втікачем, тоді так – я один з «сміливців» Давида.

І хоч сказано це було глузливо, на останніх словах він розправив плечі.

– Але, пане, у ваших устах великий цар постає як немічний слабак! Хіба не був він найвеличнішим з усіх правителів?

– Він не був слабаком, – відповів старий чоловік. Відтак, зрозумівши, чому цей юнак прийшов до нього, він мудро й м'яко додав:

– І великим лідером теж не був.

– Але що тоді, добрий пане? Я прийшов почути про великого царя і про його... гм... сміливців. У чому ж *тоді* велич Давида?

– Бачу, що в тобі говорить юнацьке честолюбство, – відповів старий воїн. – Ясна річ, ти й сам мрієш, що колись поведеш людей за

собою.

Він замовк, а тоді замислено продовжив:

– Так, я розповім тобі про велич мого царя, але моя розповідь може тебе здивувати.

Очі старого наповнилися слізьми. Він згадував Давида, а тоді подумав про нового нерозумного царя, який тільки недавно зійшов на трон.

– Ось що я скажу тобі про мого царя і про його велич: він ніколи не погрожував мені так, як це робить ваш. Ваш новий цар розпочав своє правління із законів, правил, приписів і залякувань. Найсильніший спогад, який залишився в мене про мого царя з тих часів, коли ми жили в печерах, – це те, що його життя було у *покорі*. Так, Давид виявляв покору, а не владу. Він вчив мене не швидким лікам законів та правил, а мистецтву терпіння. Ось *що* змінило моє життя. Законництво – це ніщо інше, як шлях для лідера уникнути страждань.

Правила були придумані старійшинами, щоб вони могли раніше йти спати. Люди, які безкінечно говорять про владу, лише доводять, що її в них немає. А царі, які виголошують промови про підлеглість, лише видають подвійний страх, що ховається в їхніх серцях. Страх невпевненості в тому, що вони істинні правителі, послані Богом, і смертельний острах повстання.

Мій цар не говорив про підпорядкування йому. Він не боявся повстання... тому що його не хвилювало скинення з трону!

Давид навчив мене програвати, а не вигравати. Давати, а не брати. Він показав мені, що ватажку, а не послідовнику належать незручності. Давид захищав нас від страждань, а не роздавав їх нам.

Він навчив мене, що влада поступається повстанню, навіть коли це повстання не більш небезпечне, ніж незрілість, чи, може, дурість.

Старий замовк, вочевидь згадуючи якісь напружені, або, можливо, й кумедні епізоди з життя в печерах.

– Ні, – промовив він цього разу урочисто, – влада від Бога не боїться викликів, не захищається і не переймається тим, що її можуть скинути. У цьому й була велич нашого великого... нашого *справжнього* царя.

Старий обернувся, щоб піти. В його поставі відчувалось і невдоволення, і залізна витримка. Тоді він ще раз подивився в очі юнакові і проказав свої останні слова:

– Чи була у Давида влада? Ті, хто її не має, тільки про неї й говорять: «Підкоряйтесь, підкоряйтесь!» Ви чуєте це постійно. Давид мав владу, та я не думаю, що йому це коли-небудь спадало на думку. Нас було шість сотень нікчем на чолі з ватажком, який багато плакав. От і все!

Це були останні слова, які почув молодий солдат від старого воїна. Дорогою назад у нього з голови не виходило питання, чи зможе він колись знову з радістю служити в армії свого царя Ревоама.

XVIII

Отже, ти дізнався історію про Саула і Давида... Чи відчуваєш ти, що вона принесла тобі користь? Тепер ти впевнений, що людина, яка тобою керує, насправді не від Бога... а якщо й так, то він, у кращому випадку, – лише Саул? Ой, якими самовпевненими ми, смертні, можемо бути... у речах, яких не знають навіть ангели.

Можна запитати тебе тоді, що ж ти плануєш робити з цим новим знанням? Так, я розумію, що ти – не Саул і не Давид, а лише... простий підданий свого царства. Втім, ти таки плануєш поділитися своїми новими відкриттями з друзями? Зрозуміло. Тоді мені слід застерегти тебе: будь обачний, у цьому новому знанні криється велика небезпека. З твоїм серцем може відбутись дивна переміна... Розумієш, можливо... Але зачекай!

Що це я бачу там позаду? Он, далеко в імлі за тобою. Обернись. Ти бачиш? Чия це фігура пробирається крізь туман? Мені здається, що я вже бачив цього чоловіка раніше.

Придивись пильніше. Невже ми не зможемо розгледіти, що він робить? Здається, нахиляється над якоюсь старовинною скринєю. Так, він відкриває її.

Хто цей чоловік? І що він там робить?

Він витягає щось зі скрині. Якась накидка? Схоже на те. О, він надягає її! Вбрання сидить на ньому чудово, спадаючи з плечей, наче мантія.

Ну, що ж тепер? Він знову шукає щось у тій скрині. Я точно вже десь бачив цю людину. Що він витягує звідти цього разу? Щит? Ні, це, здається, герб. Так-так, герб якогось старовинного, давно забутого роду. Він піднімає його перед собою як справжній продовжувач того роду! Хто ця людина? Ця постава. Ці рухи. Я вже бачив це раніше, я впевнений.

О, він виходить на світло. Зараз ми чітко його побачимо.

Його обличчя... Невже це ти?!

Так воно і є. Це справді *ти*! Ти, який може так мудро розпізнати присутність недостойного Саула!

Йди, подивися у дзеркало. Ця людина – це *ти*! Поглянь на ім'я на гербі.

Там написано... Авесалом Другий!

Частина ДРУГА

XIX

— Дивіться, це ж іде Давид!

Яскраві усмішки, хихотіння, веселий сміх.

— Дивіться, точнісінько Давид!

І знову широкі усмішки, привітальні помаху рук, радісне збудження.

— Це не цар Давид! — вигукнув хлопчик до свого проводжатога, коли вони йшли вулицею. — Чому вони таке говорять? Той чоловік — не Давид!

— Справді, дитино, це не Давид. Це лише процесія Авесалома виїжджає з воріт.

— Чому ж вони називають його Давидом? — запитав хлопчик, озирючись на вродливого чоловіка в колісниці, попереду якої бігло п'ятдесят людей.

— Тому що він нагадує всім нам Давида, коли той був молодим. І тому що ми всі радіємо, що такий хороший юнак посяде колись місце Давида. Можливо й тому, що Авесалом навіть гарніший за Давида. Можливо навіть, що він найвродливіший з усіх людей на землі.

— Авесалом невдовзі стане царем? Скільки ж років царю Давиду? Він що, скоро помре?

— Звичайно ні, мій хлопчику. Подумаємо... скільки років Давидові? Мені здається, він приблизно в тому віці, у якому був цар Саул, коли

закінчилось його правління.

– А скільки років Авесаломові?

– Приблизно стільки, як було Давидові, коли Саул намагався його вбити.

– Давид у віці Саула. Авесалом у віці Давида, коли той став царем, – задумливо проказав хлопчик.

Якийсь час вони йшли мовчки. Хлопчик, глибоко замислившись, знову заговорив.

– Саул був дуже жорстоким до Давида, так?

– Так, дуже.

– Чи цар Давид буде так само поводитися з Авесаломом, як Саул поводився з Давидом? Давид буде жорстоким до Авесалома?

Проводжати якось мить мовчав, обмірковуючи відповідь, але дитина продовжувала.

– Якщо Давид буде погано ставитися до Авесалома, то чи Авесалом поводитиметься так само шляхетно, як колись поводився Давид?

– Дитино, час нам покаже. Ну і питання в тебе! Якщо, коли ти виростеш, ти зможеш давати такі ж мудрі відповіді, як запитання, що зараз їх задаєш, то ти точно будеш наймудрішою людиною на землі.

Вони зайшли у ворота палацу.

XX

Знайомство з людиною, яка могла бачити речі настільки ясно, зігрівало серце. Проникливий. Так, мабуть, це слово найкраще характеризувало Авесалома – *проникливий*. Він міг проникати в саму суть будь-якої проблеми.

Навіть просто перебуваючи біля нього, люди відчували себе впевнено. І вони прагнули бути поряд. Розмовляючи з ним, вони усвідомлювали, що й вони самі є мудрішими, ніж думали раніше. Таке відкриття було для них приємним. Коли він обговорював проблему за проблемою і рішення за рішенням, люди почали мріяти про день, коли він стане їхнім лідером. Він міг би виправити стільки всього хибного навколо! Він дав їм відчуття надії.

Але ця надзвичайна, глибока людина не буде навмисно прискорювати день власного сходження на трон. Усі були впевнені в цьому. Він був надто смиренний і надто шанував свого батька. І його оточенню довелося змиритися з тим, що треба продовжувати чекати кращих часів, коли цей чоловік стане їх царем.

Чим більше вони сиділи у його вітальні і розмовляли з ним, тим більше усвідомлювали, що щось було негаразд у їхньому царстві. Щось, про що вони раніше ніколи не замислювались. І проблеми... Почали виявлятися такі проблеми, які їм раніше й не снились. Так, вони, здається, по-справжньому зростали у мудрості й проникливості.

Минали дні, і послухати його приходило все більше й більше людей. Тихо поширювались чутки: «Ось той, хто розуміє і має відповіді». Приходили розчаровані й зневірені. Вони слухали. Ставили запитання. Отримували блискучі відповіді, й у них з'являлась надія.

Голови схвально кивали. Народжувались мрії. З часом таких зібрань стало більше. Скарги перетворювались на цілі історії – історії несправедливості, які інші могли б вважати банальними. Але не він! Цей слухав і співчував. А люди навколо говорили, і, здавалося, що кривда людська росте в числі й жорстокості. З кожною новою історією людей дедалі більше шокувала існуюча несправедливість, якій, здавалось, не має кінця.

Однак мудрий юнак сидів тихо й не додавав ані слова до цих нарікань. Розумієш, він був надто благородним. Він завжди завершував ті вечірні зібрання тихим словом на захист тих, на кому лежала відповідальність...

Але можна було б зрозуміти, що жодна людина не зможе сидіти отак спокійно цілу вічність. Цей нескінчений потік історій болю й несправедливості здатен був розворушити й найбільш шанобливу людину. Навіть найчистіше серце здолав би гнів. (А ця людина мала справді найчистіше серце з усіх!)

Такий співчутливий чоловік не міг вічно відвертати обличчя від тих страждань, ані не міг вічно мовчати. Така благородна особистість, як він, мала колись сказати своє слово.

Урешті-решт, його послідовників, – яких, він клявся, в нього не було, – почала долати лють. Їхні прозріння щодо правопорушень у царстві не просто росли, а й переповнили їх. Усі хотіли зробити щось з цією безкінечною несправедливістю.

Нарешті стало схоже на те, що цей чудовий молодий чоловік може поступитися. Спочатку це було лише слово. Пізніше – речення. Людські серця затріпотіли з радості. Благородство нарешті поставало до дії. Але ні! Він застеріг їх від неправильного розуміння. Він був засмучений, так. Але він не може виступити проти тих, хто наділений владою і відповідальністю. Ні, рішуче ні. Якими великими б не були нарікання, наскільки виправданим не було б розчарування людей. Він не робитиме цього.

Однак його дедалі більше охоплював смуток. Деякі розповіді завдавали йому нестерпного болю – це бачили усі навколо. Врешті-решт його праведний гнів вилився в холодні й виважені слова сили: «Такого не повинно бути». Він встав, а його очі палали. «Якби на мені була відповідальність, ось що я би зробив...»

І цих слів було достатньо, щоб розгорілось повстання. Воно охопило всіх, крім одного. Ця найблагородніша і найчистіша серцем людина залишалася спокійною.

Бунт жив у його серці вже багато років.

XXI

— Мудрецю!
— Що?

— Мудрецю, можна хвилинку твоєї уваги?

— Так, чому ж ні. В мене повно часу.

— Ти щойно повернувся з зібрання друзів вдома в Авесалома?

— Так, це правда.

— Чи не поділився б ти враженнями від цієї зустрічі?

— Ти маєш на увазі загальним враженням про Авесалома і його друзів?

— Саме так.

— Ну, я зустрічав багатьох людей, схожих на Авесалома. Багатьох.

— Тоді скажи, що це за людина?

— Він щирий і водночас честолюбний. Протилежні риси, можливо, але це правда. Можливо, він вірить у те, що каже. Але його честолюбство ще довго даватиме про себе знати після того, як він виявить, що нездатен виконати все те, що обіцяв. Виправлення помилок завжди стає другорядним у сходженні до влади.

— Вибач, мудрецю, я не розумію.

— В моїй пам'яті зринають два спогади. На одному зібранні, коли Авесалом відповідав на питання, він з великим співчуттям стверджував, що в царстві повинно бути більше свободи. Всім ці слова дуже сподобалися. «Народ має йти лише за Богом, а не за окремими людьми, – сказав він. – Народ повинен робити тільки те, що, як вони відчують, хоче від них Бог. Ми повинні йти вслід за Богом, а не за людьми». Приблизно так він говорив.

На іншому зібранні він говорив про те, що мав великі одкровення про Боже царство – про видатні досягнення, на які здатні люди. З іншого боку, він говорив також про багато змін, яких він би запровадив у керуванні царством. Хоч він, здається, цього й не помітив, але він висловлював два суперечливі твердження: що потрібно багато змін і що потрібно більше свободи.

Справді, він нагадує мені багатьох інших людей, яких я зустрічав на своєму шляху.

– Мудрецю, я думаю, що розумію твої слова, але не впевнений, що розумію, до чого ти хилиш.

– Авесалом мріє. Мріє про те, як має бути, про те, що буде. «Ось що я зроблю», – каже він. Але для втілення цих мрій він повинен мати підтримку народу. О, цей момент часто ігнорують. Такі мрії ґрунтуються повністю на тому, що Божий народ піде за новим лідером, що всі будуть думати так само, як і він. Такі люди, як Авесалом, не можуть передбачити проблем у своєму ж власному майбутньому царстві. Можливо, люди підуть за ним, а, можливо, й ні.

Та навіть у першому випадку народ Божий буде йти за ним щонайбільше кілька років. Люди ніколи не підтримують нікого тривалий час. Загалом, люди роблять те, що їм заманеться. Їх можна зупинити, аби вони робили те, що потрібно комусь іншому, але не надовго. Люди не хочуть працювати надто важко, навіть якщо йдуть за Богом.

– Що робитиме Авесалом, якщо люди перестануть йти за ним з власної волі? Оце питання...

– Розумієш, царство неможливе без розбіжностей у поглядах. Навіть Бог мав своїх критиків на небі, як ти знаєш. Усі царства йдуть вибоїстим шляхом. І люди, а надто народ Божий, ніколи не йде злагоджено за жодною мрією. Ні, щоб звершити все, про що він говорив цього вечора, потрібен час. Не всі захочуть піти. Чи продовжуватиме Авесалом рішуче втілювати свої мрії в життя? Якщо так, тоді у нього є тільки один шлях: диктатура. Або він стане диктатором, або дуже мало (або й жодна) з його грандіозних мрій не здійсниться. А якщо він стане диктатором, можу тебе запевнити, що скоро з'являться невдоволені ним, так само, як зараз є невдоволені теперішнім царем. Так, якщо Авесалом стане царем, скоро ми побачимо нові зібрання, подібні до того, на якому ми були сьогодні... тільки з новими обличчями, новими мріями і планами нового повстання. Це буде повстання проти Авесалома! І тоді, коли Авесалом почує про таке зібрання і розмови про повстання, йому залишиться лише одне.

– І як ти думаєш, мудрецю, що він робитиме?

– Повстанці, які сходять на трон через повстання, не терплять інших повстанців і їхніх повстань. Коли Авесалом стикнеться з бунтом, він стане тираном. Він принесе в десять разів більше зла, ніж

він бачить його в теперішньому царі. Він придушить повстання і керуватиме залізною рукою... і страхом. Він знищить будь-яку опозицію. Так завжди закінчуються всі гучні повстання. Таким буде шлях Авесалома, якщо він захопить трон Давида.

– Але, мудрецю, невже деякі бунти не приносили користі, скинувши тиранів і деспотів?

– Деякі приносили. Хоч їх і небагато... Але я нагадаю тобі: це царство не таке, як інші. Це царство Божого народу. Це духовне царство. Я підкреслюю: жоден бунт у царстві Божого народу не допустимий і він ніколи не буде благословенний.

– Чому ти так кажеш, мудрецю?

– На те є багато причин. Але одна з них очевидна. У духовному вимірі люди, які вчиняють заколоти, вже довели, якими б грандіозними не були їхні слова й чистими їхні мотиви, що у них осудливий норов, безпринципний характер, а в серці – приховані наміри. Чесно кажучи, насправді ці люди – злодії. Вони створюють напруження й незадоволення в царстві, а тоді або загарбують владу, або переманюють до себе послідовників. Вони використовують своїх послідовників, щоб заснувати своє володіння. Такий жалюгідний початок, збудований на фундаменті заколоту... Ні, Бог ніколи не схвалить поділу у Своєму царстві.

Мені здається дивним те, що ті, хто відчуває себе повноважними розколювати Боже царство, не здатні піти кудись – в інший край – і заснувати там цілком нове царство. Ні, вони мусять украсти від попереднього лідера. Я ще ніколи не бачив винятків. Здається, їм завжди потрібно принаймні декілька підготовлених послідовників.

Починати щось самому, з пустими руками і без підтримки – це лякає навіть найсміливіших з них. Це також красномовно свідчить про те, наскільки вони впевнені в тому, що з ними Бог. Кожне їхнє слово, якщо його правильно зрозуміти, свідчить про протилежне.

Скільки є незайманих земель, які нікому не належать. В інших місцях є багато людей, які чекають на справжнього царя, на справжнього Божого мужа. Чому б цим людям, які хотіли б бути царями й пророками, просто не піти спокійно самим, не знайти десь в інших місцях інших людей і не заснувати царство таким, яким вони собі його уявляють?

Люди, які очолюють заклоти у духовному світі, – це недостойні люди. Винятків немає. А тепер я мушу йти. Мені потрібно приєднатися до процесії.

– Скажи, мудрецю, як твоє ім'я?

– Моє ім'я – Історія.

XXII

Давид стояв на балконі над садовою терасою палацу й дивився на вогні в будинках Святого Міста, що мерехтіли віддалік. Ззаду до нього підійшов чоловік. Давид зітхнув і, не обертаючись, заговорив.

– Так, Йоаве, що сталося?

– Ти чув?

– Так, я чув, – спокійно відповів Давид.

– Як давно це тобі відомо? – запитав Йоав схвильовано і здивовано.

– Декілька місяців, років... може, десятиліття. А можливо, я знаю це вже тридцять років.

Після такої відповіді Йоав замислився, чи вони справді говорять про одне й те саме. Адже Авесалому було лише трохи більше тридцяти.

– Пане, я говорю про Авесалома, – якусь мить повагавшись, сказав він.

– Я теж, – відповів цар.

– Якщо ти так довго це знав, чому ж не зупинив його?

– Я й сам себе про це запитую.

– Хочеш, я зупиню його для тебе?

Давид різко обернувся. Слова Йоава в одну мить поклали край його коливанням.

– Ні! Ти не скажеш йому ані слова. І не будеш його осуджувати. І не дозволиш нікому осудливо говорити про нього чи про його вчинки. І вже точно ти не будеш зупиняти його.

– Але ж чи не захопить він тоді царство?

Давид знову повільно зітхнув. Якусь мить він коливався поміж сльозами та посмішкою. Тоді він ледь усміхнувся і сказав:

– Так, можливо, захопить.

– І що ж ти робитимеш? У тебе є плани?

– Ні, жодних. Чесно кажучи, я уявлення не маю, що робити. Я брав участь у багатьох битвах і не раз тримав облогу. Я зазвичай знав, що маю робити. Але цього разу у мене в запасі є лише один досвід з

юності. Те, що я робив тоді, здається мені й зараз найкращим рішенням.

– І що ж ти робив тоді?

– Зовсім нічого.

XXIII

Давид знову залишився сам. Повільно й спокійно він йшов садом на даху палацу. Нарешті він зупинився і заговорив уголос сам до себе. «Я чекав, Авесаломе. Я чекав і спостерігав за тобою роками. Я знову й знову питав себе: “Що в серці цього юнака?” І тепер я знаю: ти зробиш немислиме. Ти розкоlesh царство самого Бога. Все решта – просто балачки».

Якусь мить Давид мовчав. А тоді зі страхом і трепетом промовив упівголоса: «Авесалом збирається розколоти царство Бога. Тепер я це знаю. Він шукає послідовників. Або ж, принаймні, він їх не відштовхує. Хоч він здається таким чистим і благородним, усе ж таки, він розколює. Число його послідовників росте, навіть якщо він переконливо стверджує, що їх у нього немає».

Давид довго мовчав. Нарешті він звернувся сам до себе з ноткою іронії: «Ну, гаразд, добрий царю, на одне питання у тебе з'явилась відповідь. Ти в центрі розколу, і дуже ймовірно, що тебе скинуть з трону. А тепер друге питання». Він зробив паузу, підняв руку і майже приречено запитав: «Що ти робитимеш? Царство висить на волосині. Здається, у мене є два варіанти: втратити все або стати Саулом. Я можу зупинити Авесалома. Мені для цього потрібно лише стати Саулом. У моїх літах невже я мушу стати Саулом? Я відчуваю, що Сам Господь очікує на моє рішення».

– Чи бути мені Саулом? – він знову запитав себе, цього разу вголос.

За спиною Давида почувся голос:

– Добрий Царю, він не був з тобою Давидом.

Давид обернувся. Це був Авішай, який підійшов непомітно.

– Велелюдна місцина ця тераса, – жартома зауважив Давид.

– Пане?.. – озвався Авішай.

– Не зважай. Просто сьогодні не обійшлося без відвідувачів – у день, коли я обрав би побути на самоті. Ти щось мені сказав? І взагалі, про що я говорив?

– Ти питав, чи бути тобі Саулом. І я відповів, що Авесалом для тебе Давидом не був.

– Я ніколи не кидав виклик Саулові, я ніколи не робив спроб розколоти царство під час його правління. Це ти маєш на увазі?

– Навіть більше, – твердо промовив Авішай. – Саул був лихий до тебе і перетворив твоє життя на муки. А ти відповідав лише повагою і тихим стражданням. Усе зло в ті дні приходило лише з його сторони. І все падало на тебе. Ти міг розколоти царство і, можливо, тобі вдалося би скинути Саула. Але замість цього ти обрав покинути царство. Ти вважав, що краще втекти, ніж спричинити розкол. Ти ризикував своїм життям заради єдності свого народу і закривав уста й очі на всі образи. В тебе було більше причин бунтувати, ніж у будь-кого в історії цього – або й не тільки цього – царства за всі віки. Авесалому доведеться добре попідніти, щоб скласти свій список образ... хоча б більш-менш значущих, мушу додати.

Чи Авесалом поведився так, як поведився ти? Чи Авесалом поважає тебе? Чи прагне він зберегти царство? Чи відмовляється він сказати хоч слово проти тебе? Чи сторониться він прихильників? Чи покидає він батьківщину, щоб вберегти її від розколу? Чи Авесалом шаноблива людина? Чи зносить він страждання мовчазним конанням? Чи взагалі є це страждання в його житті?..

Ні, він тільки чистий і благородний!

Останні слова Авішай наче відрубав. І скорботно продовжив далі.

– Його нарікання не порівняти з тим, чого зазнав ти від рук Саула. І ти ніколи не поведився неналежно з Саулом. І ніколи жодним чином ти не виявив несправедливості до Авесалома.

Давид зупинив його усмішкою.

– Виглядає так, що у мене талант змушувати і старих, і молодих ненавидіти мене без причини. В молодості на мене нападали старі, а тепер, коли я постарів, на мене нападають молоді. Дивовижне досягнення...

– На мою думку, – продовжив Авішай, – Авесалом – це не Давид. Тому я питаю тебе: чому ти не покладеш край цьому повстанню? Зупини його, цього жалюгідного...

– Обережніше, Авішаю. Пам'ятай, що він також син царя. Ніколи не слід говорити погано про сина царя.

– Добрий царю, я просто нагадую, що ти ніколи, жодного разу не підняв свого меча, ані списа проти Саула. Але Авесалом обмовляє тебе день і ніч. Одного дня – вже скоро! – він підніме проти тебе армію.

Навіть більше – народ. Цей народ! Юнак Авесалом – це не молодий Давид. Я раджу тобі зупинити його!

– Ти просиш мене, Авішаю, стати Саулом, – важко відповів Давид.

– Ні, я просто кажу, що він – не Давид. Зупини його!

– А якщо я зупиню його, то чи буду я й далі Давидом? Якщо зупиню його, чи не стану я Саулом?» – запитав цар, пронизуючи Авішай поглядом. – Щоб зупинити його, я мушу стати або Саулом, або Авесаломом.

– Мій царю і мій друже, я скажу тобі з любов'ю: інколи я думаю, що ти трохи несповна розуму.

– Ну що ж, я розумію, чому, – усміхнувся Давид.

– Любий царю, але ж Саул був лихим царем. Авесалом – це, певною мірою, його молодече повторення. І тільки ти не змінюєшся. Ти назавжди – пастушок зі скрушеним серцем. Скажи мені по правді: що ти плануєш?

– Аж дотепер я вагався. Але в одному я впевнений: у своїй юності я не був Авесаломом, а в старості не буду Саулом. Замолоду я був, як ти сам сказав, Давидом. І в старості волю ним залишитися. Навіть якщо це коштуватиме мені трона, царства і, можливо, голови.

Авішай мовчав. А тоді повільно, намагаючись зрозуміти, чи добре він зрозумів рішення Давида, промовив:

– Ти не був Авесаломом, і ти відмовляєшся стати Саулом. Царю, якщо ти не бажаєш приборкати Авесалома, то я раджу, щоб ми готувались до втечі. Адже Авесалом точно захопить трон.

– Так само точно, як царю Саулу вдалося вбити пастушка, – відповів мудрий старий цар.

– Що? – остовпіло запитав Авішай.

– Подумай, Авішаю. Бог колись уже звільнив беззахисного пастушка від могутнього божевільного царя. Може звільнити і старого правителя від честолюбного юного бунтаря.

– Ти недооцінюєш свого супротивника, – заперечив Авішай.

– А ти недооцінюєш мого Бога, – спокійно відповів Давид.

– Але чому, Давиде? Чому не боротись?

– Я відповім тобі. І ти згадаєш – адже й ти там був, – що я вже колись відповідав на це питання Йоавові у печері багато років тому.

Краще зазнати поразки, навіть бути вбитим, аніж навчитись чинити так, як... Саул або так, як Авесалом. Царство не настільки важливе.

Нехай він отримає його, якщо така воля Господа. Повторюю: я не вчитимусь бути ані Саулом, ані Авесаломом.

І зараз, коли я вже старий, то додам ще кілька слів – те, чого я, можливо, не знав тоді. Авішаю, ніхто не знає свого власного серця. Я свого не знаю точно. Лише Бог знає. Чи захищатиму я своє маленьке царство в ім'я Господа? Чи буду я кидати списи, влаштовувати змови, чинити розколи... і вбивати душі людей, якщо не тіла... щоб захистити свою імперію? Я і пальцем не поворухнув, щоб стати царем. І не поворухну знову, щоб зберегти царство. Навіть царство Бога! Бог поставив мене тут. Це не моя відповідальність забирати чи утримувати владу. Невже ти не усвідомлюєш, що, можливо, це Його воля, щоб усе це відбувалося? Якщо на те Його воля, Бог може захистити і зберегти своє царство навіть тепер. Зрештою, це ж Його царство.

Як я вже казав, ніхто не знає свого серця. Я не знаю свого. Хто знає, що справді в мене в серці? Можливо, в Божих очах я більше недостойний правити. Можливо, я Йому тут більше не потрібен. Можливо, це Його воля, щоб правив Авесалом. Я чесно не знаю. Але якщо це Його воля, то я теж цього хочу. Можливо, Бог вже зі мною покінчив!

Кожен юний бунтар, який піднімає руку на Саула, або кожен старий цар, який піднімає руку на Авесалома, може, насправді піднімати руку на волю Божу.

В жодному випадку я не підніматиму руки! Хіба ж це не буде дивно, якщо я намагатимусь триматися, коли Бог бажає, щоб я впав?

– Але ж ти знаєш, що Авесаломові не слід ставати царем! – розчаровано відповів Авішай.

– Хіба знаю? Жодна людина цього не знає. Лише Бог знає, і Він нічого не сказав. Я не боровся за те, щоб бути царем, і я не боротимусь за те, щоб ним залишатись. Нехай Бог прийде цієї ночі і забере від мене трон, царювання, і... – голос Давида здригнувся, – Своє помазання. Я шукаю Його волі, а не Його сили. Повторюю, я бажаю Його волі більше, ніж бажаю правління. Можливо, Він вирішив, що зі мною покінчено.

– Царю Давиде?.. – почувся чийсь голос за їхніми спинами.

– Так! О, посланець. Що там?

– Авесалом. Він бажає бачити тебе. Хоче попросити дозволу піти в Хеврон принести жертву.

– Давиде, – хрипко мовив Авішай, – ти ж знаєш, що це насправді означає, чи не так?

– Так, знаю.

Давид обернувся до посланця:

– Скажи Авесаломові, що я зараз прийду.

Давид востаннє глянув на тихе місто внизу, відтак обернувся і пішов до дверей.

– Ти відпустиш його у Хеврон? – запитав Авішай.

– Так, – відповів великий цар, – так, відпущу.

Тоді він обернувся до посланця.

– Настала для мене темна година. Після розмови з Авесаломом я відпочиватиму. Нехай завтра прийде до мене один з пророків на нараду. Або книжник. Ні, краще пришліть мені Цадока, первосвященника. Попросіть, щоб він приєднався до мене тут після вечірнього жертвопринесення.

Знову озвався Авішай, цього разу м'яко. Його обличчя сяяло захопленням.

– Добрий царю, дякую тобі.

– За що? – здивовано запитав цар, вже стоячи у дверях.

– Не за те, що ти зробив, а за те, чого ти не зробив. Дякую за те, що ти не кидав списів, що не повставав проти царів, що не викривав людину у владі, коли та була дуже вразливою, за те, що не розділяв царство, що не нападав на молодих Авесаломів, які схожі на молодих Давидів, але ними не є.

Він помовчав.

– І дякую за страждання, за готовність втратити все. Дякую за те, що ти даєш Богові повну свободу покласти край твоєму царюванню, ба навіть знищити твоє царство, якщо Він цього забажає. Дякую за те, що ти є прикладом для нас усіх.

І найбільше – Авішай усміхнувся – за те, що не звертаєшся до ворожок.

XXIV

— Натане?

— Так? О, це ти, Цадоку.

— Пробач за моє вторгнення, Натане, але я вже кілька хвилин спостерігаю за тобою. Ти збирався зайти в тронний зал, гадаю, щоб зустрітися з царем Давидом?

— Так, Цадоку, я мав такий намір. Але добре все обдумавши, вирішив, що царю зараз я не потрібен.

— Я розчарований, Натане. Як на мене, цар дуже сильно потребує тебе. Він опинився перед найважчим випробуванням у своєму житті. І я не впевнений, що він зможе пройти його.

— Він вже пройшов це випробування, Цадоку, — заперечив Натан із впевненістю в голосі, що виявляла в ньому справжнього пророка Божого.

— Давид вже пройшов це випробування? Вибач мене, Натане, але я уявлення не маю, що ти маєш на увазі. Ця криза, як ти добре знаєш, тільки-но розпочалась.

— Цадоку, твій цар пройшов це випробування вже давно, коли ще був юнаком.

— Йдеться про Саула? Але це, мій друже, зовсім інша історія.

— Зовсім ні. Точно така сама. Справді, тут взагалі немає жодної різниці. Як Давид ставився тоді до свого Бога і до людини, що була над ним... так Давид і буде ставитися до свого Бога і до людини, над якою він стоїть зараз. Не може бути різниці. Ніколи.

— Справді, обставини можуть змінюватися...трохи. Навіть зовсім трохи, додав би я. Але серце! Ох, серце залишається таким самим.

Цадоку, я завжди тішився з того, що Саул був нашим першим царем. Я здригаюсь від думки, до якої біди він міг би привести, якби молодим опинився під якимось іншим царем. Насправді немає великої різниці між людиною, яка виявляє Саула у своєму житті, і людиною, яка знаходить Авесалома у своєму. В обох випадках зіпсуте серце знайде собі виправдання. Саули цього світу ніколи не можуть побачити Давида; вони бачать лише Авесалома. Авесаломи ж цього світу ніколи не бачать Давида; вони бачать лише Саула.

– А чисте серце? – запитав Цадок.

– О, це воістину рідкісна річ. Як людина із скрушеним серцем поводить ся з Авесаломами? Так само, як з Саулами? Скоро ми це дізнаємось, Цадоку!

– Ми з тобою не мали привілеї бути тут, коли настала година Давида й Саула. Але ми удостоєні честі бути присутніми тепер, коли настала година його й Авесалома. Я, наприклад, маю намір спостерігати за розгортанням цієї драми дуже пильно. І сподіваюсь, що це дасть мені кілька уроків. Запам'ятай мої слова: Давид проторує собі шлях через усе – і пройде це випробування так само гідно, як і в молодості.

– А Авесалом?

– Що Авесалом?

– За кілька годин він може стати нашим царем. Ти ж саме до цього ведеш?

– Є така ймовірність, – відповів Цадок, злегка усміхнувшись.

Натан засміявся:

– Якщо Авесалом здобуде трон, нехай змилосярдяться небеса над усіма Саулами, Давидами і Авесаломами світу! Як на мене, наш молодий Авесалом буде неперевершеним Саулом, – закінчив пророк, і, розвернувшись, пішов далі довгим коридором.

– Так. Неперевершеним Саулом. Адже в усьому, крім віку й становища, Авесалом вже є Саулом.

XXV

— Дякую, що прийшов, Цадоку.
— Мій царю.

— Ти священик Бога. Чи розповів би ти мені історію давно минулих часів?

— Яку історію, мій царю?

— Ти знаєш історію Мойсея?

— Звичайно.

— Розкажи її мені.

— Вона довга; розповісти її всю?

— Ні, не всю.

— Тоді яку частину?

— Розкажи мені про повстання Кораха.

Первосвященик звернув на Давида збудженим поглядом. Давидові очі теж палали. Обидва все розуміли.

— Я розкажу тобі історію повстання Кораха і про те, як поведився Мойсей у часі того повстання.

Історія Мойсея відома багатьом. Він – найвищий приклад Господнього помазаника. Істинне правління Боже покладається на людину – ні, на розкаяне серце людини. Не існує ні форми, ні порядку в Божому правлінні; є тільки чоловік або жінка з розкаяним серцем. Мойсей був такою людиною.

Корах такою людиною не був, хоч і був він двоюрідним братом Мойсея. Корах бажав влади, яку мав Мойсей. Одного мирного ранку Корах прокинувся. Того ранку серед Божого народу не було незгоди, але до заходу сонця знайшлося вже 252 людей, які погоджувались з його обвинуваченнями проти Мойсея.

— Виходить, що у народу були проблеми і тоді, коли правив Мойсей? – запитав Давид.

— Завжди в кожному царстві є проблеми, – відповів Цадок. – Більше того, вміння побачити ті проблеми – воістину невеликий талант.

Давид усміхнувся і запитав:

— Але, Цадоку, ти знаєш про несправедливі царства й несправедливих правителів, самозванців і брехунів, які керували й

правили. Як може простий народ знати, яким царством з недоліками правлять люди Бога, а яке недостойне людського підпорядкування? Як людям знати це?

Давид зупинився; він усвідомив, що щойно стикнувся з тим, що цікавило його понад усе. Він важко заговорив знову:

– А цар – звідки йому це знати? Як він може знати, чи він достойний? Як він може знати, що його обвинувачення справедливі? Чи є якісь знаки? – останні слова Давида прозвучали схвильовано.

– Ти шукаєш якоїсь підказки з небес, Давиде? Навіть якщо й був би якийсь такий вірець, навіть якщо би був спосіб дізнатися, нечестиві люди підлаштували б свої царства під нього! І навіть якщо б такий вірець ідеального правителя існував і праведник дотримувався його досконало, знайшлися б бунтарі і заявили, що він не виконав якоїсь однієї вимоги звідти. Ти недооцінюєш людське серце, Давиде.

– Тоді як люди знатимуть?

– Вони не можуть знати.

– Ти маєш на увазі, що серед сотень голосів, які виголошують тисячі вимог, прості люди народу Божого не мають упевненості, хто по-справжньому помазаний на владу Богу, а хто – ні?

– Вони ніколи не можуть знати напевне.

– Хто ж тоді може?

– Бог завжди знає – але Він не скаже.

– Тоді, виходить, для тих, хто повинен йти за недостойними, немає надії?

– Їхні нащадки зможуть побачити всі події ясно. Вони знатимуть. Але ті, хто приймає участь у цій драмі? – Вони ніколи не можуть знати напевне. Втім, це все вийде на добре.

– Яким чином?

– Так само неминуче, як сходить сонце, людські серця будуть піддаватися випробуванням. Незважаючи на багато обвинувачень – з обох боків, – приховані мотиви в серцях усіх задіяних будуть розкриті. В людських очах це може здаватися неважливим, але в очах Бога такі речі – головні. Кінець кінцем розкриються мотиви серця. Бог про це подбає.

– Зневажаю такі випробування, – втомлено відповів Давид. – Ненавиджу такі ночі, як ця. І все ж Бог, здається, посилає багато цього

в моє життя, щоб випробувати моє серце. Цієї ночі воно вже вкотре на суді.

Цадоку, ще дещо непокоїть мене понад усе. Можливо, Бог вирішив, що зі мною покінчено? Чи є спосіб це дізнатись?

– Я не знаю жодного правителя за всі віки, який би наважився навіть запитати таке, добрий царю. Більшість інших вже просто роздерли б своїх супротивників – хай навіть вигаданих – на клапті. Але відповідаю на твоє питання: я не знаю, як можна дізнатись напевно, чи вирішив Бог покласти край твоєму правлінню, чи ні.

Давид зітхнув і, стримуючи сльози, продовжив:

– Тоді розповідай далі. Отже, Корах мав 252 прихильники, чи не так? І що було далі?

– Корах пішов зі своїми прихильниками до Мойсея й Аарона. Він повідомив Мойсеєві, що той не має права на владу.

– Ну, ми, євреї, послідовні, що й казати, – засміявся Давид.

– Ні, Давиде, це серце людське послідовне, – відповів Цадок.

– Скажи мені, що відповів Мойсей Корахові?

– У віці сорока років Мойсей не дуже й відрізнявся від Кораха. Він був пихатою, свавільною людиною. Що б він зробив у тому віці, мені важко сказати. Але у вісімдесят це була скрушена людина... Він був...

– Найлагіднішою людиною, яка будь-коли жила на землі, – перервав його Давид.

– Такою, якою і має бути людина, що несе жезл Божої влади. Інакше Божий народ житиме в терорі. Так, Корах зустрівся з людиною із скрушеним серцем. І я гадаю, Давиде, ти вже знаєш, що вчинив Мойсей. Він... не вчинив нічого.

– Нічого... Яка людина...

– Він упав обличчям до землі перед Богом. І більше нічого.

– Чому він так вчинив, Цадоку?

– Давиде, ти повинен знати це найкраще з усіх. Мойсей знав, що це тільки Бог поставив його над Ізраїлем. Більше нічого не потрібно було робити. Або Корах і його 252 послідовники захоплюють царство – або Бог відстоює Мойсея. Мойсей знав це.

– Людям важко наслідувати подібне життя, чи не так? Адже самозванець точно не зміг би удати такої покори, хіба ні? Але скажи мені, як Бог відстояв Мойсея?

– Мойсей сказав людям прийти наступного дня з кадилами та пахощами... щоб Бог вирішив це питання.

– Ось! – вигукнув Давид. – Ось! – вигукнув він ще голосніше. – Інколи Бог таки говорить, – схвильовано сказав він. – Будь ласка, продовжуй.

– Кораха і двох його товаришів поглинула земля. Інші 250 загинули у...

– Гаразд, – промовив Давид. Достатньо сказати, що право Мойсея на владу підтвердив... Сам Бог! Бог таки сказав! Люди дізналися, хто насправді має владу від Бога, і, нарешті, Мойсей віднайшов спокій.

– Ні, Давиде. Він не віднайшов спокою, і люди не були задоволені Божою відповіддю! Вже наступного дня вся громада ремствувала на Мойсея, і, мабуть, якби не його молитви, вся вона вимерла б.

– І люди воюють, щоб стати царями! – Давид розгублено похитав головою. Цадок замовк на мить, а тоді продовжив:

– Давиде, я відчуваю, тобі крає серце питання, що таке справжня влада, а що – ні. Ти хочеш знати, що робити з повстанням, якщо це справді повстання, а не рука Божа. Я вірю, що ти знайдеш єдине правильне рішення, як ти маєш діяти, і так і вчиниш. Тим самим навчиш і нас всіх.

Відчинилися двері, і до залу забіг Авішай.

– Добрий царю! Твій син – твоя плоть і кров –проголосив себе царем у Хевроні. На перший погляд здається, що весь Ізраїль перейшов на його бік. Він планує захопити трон. Він йде на Єрусалим. Деякі з твоїх людей перейшли до нього.

Давид відійшов убік. Він ледь чутно промовив:

– Третій цар Ізраїля? Чи справжні правителі царства Божого так здобувають владу?

Цадок, не впевнений, належить йому чути Давидові слова чи ні, заговорив.

– Мій царю?..

Давид обернувся до нього, і в його очах стояли сльози.

– Нарешті, – тихо промовив Давид, – нарешті все вирішиться. Можливо, завтра не тільки Бог знатиме відповідь.

– Можливо, – сказав Цадок, – але, можливо, й ні. Суперечки щодо цих питань можуть точитися й після нашої смерті.

– Це може бути й завтра, – засміявся Давид. – Йди, Авішаю, повідом Йоава. Він у башті східної стіни.

Авішай пішов так, як і увійшов – у поспіху й люті.

– Мені цікаво, Цадоку, – замислено промовив Давид, – чи може людина змусити Бога сказати Своє слово.

XXVI

Авішай побіг через подвір'я до східної стіни і швидко піднявся гвинтовими сходами. Нагорі він побачив Йоава. У мерехтливому світлі смолоскипів вони вивчали обличчя один одного. Авішай заговорив.

– Ти чув, Йоаве?

– Чи я чув? Опівночі, але півміста вже не спить. Як таке може бути, Авішаю, – син проти власного батька!

– Коли царства вразливі, люди бачать химерні речі, – відповів Авішай, здалека придивляючись до Йоава.

– І вони пожертвують будь-чим, щоб задовольнити своє честолюбство, – зі злістю додав Йоав. – Що ти про це думаєш, Авішаю?

– Що думаю я? – відповів Авішай, міряючись з Йоавом люттю. – Те, що Авесалом не має влади у царстві! Він не має ані авторитету, ані посади, і він повстає, щоб розколоти царство. Він підняв руку проти самого Божого помазаника – проти Давида! Давида, який ніколи нічого лихого йому не заподіяв і не сказав ані слова проти нього.

Що думаю я? – підвищивши тон, вигукнув Авішай. – Якщо Авесалом, не маючи влади, зробить такий вчинок, якщо Авесалом, який є нічим, розділить царство Самого Бога, – його голос звучав гуркотом грому, – якщо Авесалом вчинить такі лихі речі зараз, що ж може зробити ця людина, якщо стане царем?

XXVII

Давид і Цадок знову залишилися самі.

– Що ж тепер ти робитимеш, Давиде? У молодості ти не сказав і слова проти недостойного царя. Що ти робитимеш тепер з так само недостойним молодиком?

– Я вже казав, – відповів Давид, – такі часи я найбільше ненавиджу, Цадоку. Та попри все, спочатку я суджу власне серце і виношу вирок проти його інтересів. Я зроблю те, що робив, коли був під владою Саула. Я віддам долю царства в руки Самого Бога. Можливо, Він вже призначив мій кінець. Можливо, я забагато нагрішив і більше не гідний бути правителем. Лише Бог знає правду, але, здається, Він не скаже.

Тоді, стискаючи кулак, проте і з ледь уловимим гумором у голосі, Давид рішуче додав:

– Але сьогодні я звільню простір для нашого мовчазного Бога, щоб Він виявив нам Свою волю. Я не знаю іншого способу, як спричинитись до такої надзвичайної події, окрім як не робити нічого! Трон – не мій, щоб його займати, захоплювати, захищати чи берегти.

Я покину місто. Трон належить Господу. Йому ж належить і царство. Я не перешкоджатиму Богові. Жодна перепона, жодний вчинок з мого боку не лежатиме поміж мною і Божою волею. Ніщо не завадить Йому здійснити Свою волю. Якщо я не маю бути царем, Бог без зусиль зробить Авесалома царем Ізраїля. Тепер це можливо. Хай Бог буде Богом!

Справжній цар обернувся і тихо вийшов з тронного залу, з палацу, з міста. Він йшов і йшов...

У душі всіх людей, чиї серця чисті.

Ну, дорогий читачу, настав час нам прощатися. Я залишу тебе на самоті з твоїми думками поміркувати про приховані мотиви серця.

О, до речі, актори готують зараз нову виставу. Здається це також буде драма – про те, що Бог часто діє зовсім не так, як ми очікуємо. Можливо, ми зможемо подивитися її, коли вона з'явиться в репертуарі.

Я сподіваюсь, що тоді милістю Божою ми знову зустрінемося.

ПУТІВНИК ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ КНИГИ

1 . Яким чином можна розірвати хибне коло взаємних зранень? Чому це так важко зробити на практиці?

2. Божий пророк помазав Давида, коли той був дитиною, але протягом багатьох наступних років Давид зустрічався лише з труднощами і небезпекою. Як людині залишатися вірною у проміжок між обіцянкою та її здійсненням? Через що може бути складно залишатися вірним навіть після того, як обіцянка здійсниться?

3. Чи були ви самі колись скрушеними? Чому ми схильні уникати цього? Чи завжди це необхідно? Чи згодні ви переживати біль, чи радше уникаєте його? Коли ви найвиразніше бачите достатність Божої благодаті?

4. Хто кидає списи у вас? Як Бог хоче, щоб ви відповіли на це?

5. Ви тримаєтеся за Божі обіцянки чи за самого Бога? У чому полягає відмінність (якщо вона є)?

6. У розділі VI йдеться головним чином про священне встановлення влади Богом. Прочитайте главу 13 Послання до Римлян і поміркуйте над своєю реакцією на ті настанови, які дає апостол Павло. Що з них вам прийняти важко? Чи можливі якісь винятки до цього загального правила?

7. Чи погоджуєтеся ви з твердженням автора про те, що Бог знає, але ніколи нам не каже? Як ваша відповідь впливає на ваше бачення стосунків Бога з Його дітьми?

8. Що повинно статися, аби умертвити вашого внутрішнього Саула?

9. Люди Давида вбачали у сприятливій можливості знак від Бога, але Давид відмовився завдавати шкоди Саулові. Якщо трапиться нагода, то чи вчинили би ви щось радикальне заради власної безпеки? Заради справедливості? Заради помсти?

10. Автор зазначає, що Бог не забирає назад своїх дарів, навіть коли люди використовують їх невірною. (Але порівняйте це з історією Самсона у книзі Суддів, 16). Що це свідчить про характер Бога?

11. Чи знаєте ви у своєму житті Давидів, яких засудили як Саулів?

12. Що робить людину справжнім лідером? Як справжній лідер повинен ставитися до своєї влади і розпоряджатися нею?

13. Автор прирівнює бунт до злочинства, коли людина забирає те, що не належить їй по праву. Чи погоджуєтеся ви з твердженням автора, що «жоден бунт у царстві Божого народу є недопустимий» (стор. 47). Що відрізняє інакодумців або реформаторів від схизматиків і розкольників? Як би ви застосували ці істини до історичних подій на зразок протестантської Реформації чи Революції Гідності в Україні?

14. Чи погоджуєтеся ви з Давидовим наміром «не піднімати руки», чи вважаєте таку лінію поведінки надто пасивною? Як нам знати, коли Бог хоче, щоб ми діяли, а коли Він хоче, щоб ми прийняли те, що чинять проти нас?

15. У своїй розповіді Давид вважав, що це Божий трон, а не його власний, щоб його займати, захоплювати, захищати й утримувати. Він стверджував, що бажає волі Бога більше, ніж Його благословення (стор. 55). Чи могли би ви сказати так само про те, що Бог дав вам? Як ви реагували би, якщо вас позбавили б роботи, дому, сім'ї?

16. Саули бачать лише Авесаломів; Авесаломи бачать лише Саулів. Ані ті ані інші не можуть впізнати Давида. Як можемо ми впізнати його серед інших? Чи це правда, що ми ніколи не можемо бути впевнені, ким є лідер – Саулом чи Давидом, і що тільки Бог може точно це знати?

17. Особа, яка володіє жезлом Божої влади, повинна бути найлагіднішою, скрушеною людиною, інакше народ житиме в страху. Що це за повноваження, які має справжній лідер? Як повинен він відповідати на цей виклик? Як повинні його послідовники реагувати на дії свого лідера?

Про книгу

Розповідаючи у формі притчі історію відносин Давида і царя Саула, а також царя Давида і його сина Авесалома, автор розкриває Божий погляд на лідерство у Його царстві та відповідає на багато болючих запитань стосовно керівництва в церкві, послуху та смирення перед очевидною несправедливістю, морального вибору в боротьбі за правду та духовного зростання у несприятливому середовищі, які чи не щодня виникають у віруючих.

Ця книжка зцілила багато розбитих сердець та зруйнованих стосунків й запобігла чималій кількості розколів у церковних громадах.

Для широкого кола читачів, які цікавляться питаннями духовного зростання та церковного життя.

В оформленні обкладинки та внутрішніх сторінок використовується зображення:

Гверчіно (Джованні Франческо Барб'єрі, 1591-1666), Саул нападає на Давида, 1646. Олійні фарби і полотно. Оригінал знаходиться у Національній галереї античного мистецтва (Galleria Nazionale d'Arte Antica), Рим, Італія. Джерело зображення: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Guercino_Saul_Davide.jpg; знаходиться у суспільному надбанні; PD-1923

Перекладено за виданням:

Gene Edwards

A Tale Of Tree Kings

Tyndale House Publishers, Inc.

Carol Stream, Illinois, USA

Переклала з англійської Марина Білонога

Редагування і підготовка до друку: Олексій Єфетов

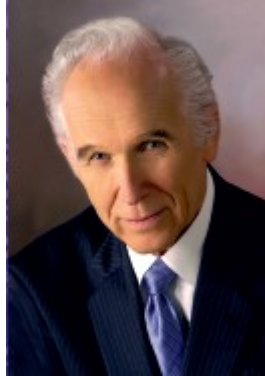
Видавець ФОП Єфетов О.В., м. Київ

(Вид. група «Нард»), 2020

ISBN 978-966-8795-53-4 eBook (укр.)

ISBN 978-084-2369-08-4 (англ.)

Про автора

Джин Едвардс народився й виріс у Техасі в родині робітника нафтової вежі. Навернувся до Христа на першому курсі коледжу де навчався англійській літературі та історії. Працював та навчався в семінаріях у Швейцарії та США, а у 22 роки розпочав служіння пастора та євангеліста, яке тривало 10 років. Зараз проводить конференції, спрямовані на поглиблення християнського життя в контексті практичного церковного досвіду.

Про видавця

Створена в 2004 році християнська видавнича група «НАРД» випускає книги, що розповідають про характер Бога, життя в благодаті, практичних питаннях віри, сімейних відносинах і історії християнства. Вони покликані нести здорове і конфесійно збалансоване вчення для зміцнення віруючих в їх повсякденному ходінні перед Богом.

www.nard.com.ua

www.facebook.com/nardbooks

Копірайт та права

Увага! Усі права на це видання захищені Міжнародною та Всеамериканською конвенціями з авторських та суміжних прав. Після внесення відповідної плати Ви отримали право завантажити цю електронну книгу й читати її на екрані Вашого пристрою. Це право не може бути надане або передане Вами іншим особам. Жодна частина тексту та зображень цієї книги не може бути відтворена, передана, завантажена, декомпільована, збережена у або представлена на будь-якому інформаційному сховищі або системі відтворення ні в якому вигляді та у ніякий спосіб, електронний або механічний, як вже існуючий, так і той, що може бути винайдений в майбутньому, без письмового дозволу Видавничої групи «НАРД»

© Видавнича група «Нард», видання укр. мовою, 2020.

© 1980, 1992 by Gene Edwards

Всі права захищені.

Originally published in the U.S.A. under the title:

A Tale of Three Kings, by Gene Edwards

Copyright © 1980, 1992 by Gene Edwards

Ukrainian edition © 2020 by NARD Publishing Group with permission of Tyndale House Publishers, a division of Tyndale House Ministries. All rights reserved.

Further reproduction or distribution is prohibited.

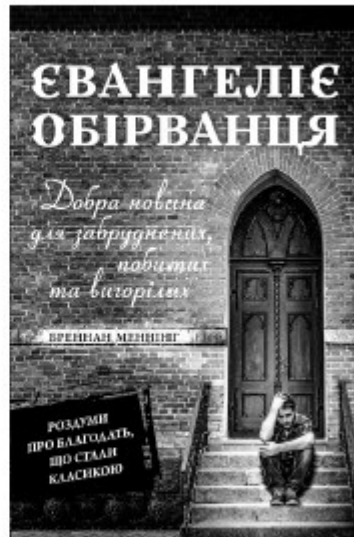
ДОБРА НОВИНА
ДЛЯ ЗАБРУДНЕНИХ,
ПОБИТИХ ТА
ВИГОРІЛИХ

ЄВАНГЕЛІЄ ОБІРВАНЦЯ

Багато з нас вірять у Божу благодать, та живемо ми так, ніби намагаємося заробити Його любов. Ми уявляємо, як Бог невдоволено хитає головою, підраховуючи наші успіхи й невдачі. Вважаємо, що треба робити щось більше чи намагатися стати кимось іншим, аби заробити Батькове впадобання.

Автор малює зовсім інше, правдиве зображення наших відносин з Богом: ми приходимо до Нього, як обірванці – забруднені, побиті та виснажені. Але коли ми сідаємо біля Його ніг, Він лагідно посміхається. Він обіймає нас. Він сприймає нас не наче якихось невдах, а як об-

“Це книга, яку я написав для себе і всіх тих, хто знесилив і сповнився нехиттю, торуючи Шлях”

Бреннан Меннінг

раних – тих, на кого націлена Його любов.

Це – одна з найсильніших книжок-роздумів про Божу любов та євангеліє благодаті, яка змінила у багатьох розуміння того, яким має бути життя Ісусова учня.

Видавнича група «Нард»
Дорогоцінне миро
для Тіла Христового

(044) 599-1929
nard@nard.com.ua
www.nard.com.ua
fb.me/nardbooks

ДУХОВНА ТРИЛОГІЯ ГЕНРІ НОУЕНА

ДУХОВНЕ КЕРІВНИЦТВО

НАСТАНОВИ НА ДОВГУ МАНДРІВКУ У ВІРІ

Надійний дороговказ для всіх людей, які перебувають у щирому духовному пошуку, ця книга вчить, як прислухатися до свого серця і створювати в ньому простір, де діятиме Бог; як серцем слухати Його у Святому Письмі, як через молитву повернутися від страху до любові і знайти справжні відносини з людьми в спільноті.

ДУХОВНЕ ФОРМУВАННЯ

ІТИ ВСЛІД ЗА РУХАМИ СВЯТОГО ДУХА

Як вести духовне життя, як навчитися дихати в ритмі Святого Духа й рухатися до Бога під час тривалої мандрівки віри – від того, що поневолює й руйнує, до визволення й повноти життя, від тьмяного до прозорого, від ілюзії до молитви, від смутку до радості, від обурення до вдячності, від страху до любові.

ДУХОВНЕ РОСПІЗНАВАННЯ

ЧИТАННЯ ЗНАКІВ ЩОДЕННОГО ЖИТТЯ

Божественні настанови можна відшукати у книжках, що їх ми читаємо, у природі, що нею милуємося, у людях, яких зустрічаємо, і в подіях, які переживаємо. Практика розпізнавання допоможе нам віднайти і перевірити своє покликання, впевнитися у тому, коли діяти, коли чекати, а коли дозволити, щоб нас вели уперед.

Видавнича група «Нард»
Дорогоцінне миро
для Тіла Христового

(044) 599-1929
nard@nard.com.ua
www.nard.com.ua
fb.me/nardbooks